

ex bonis profectis, & adventitiis, ne prejudicet patri. At ex bonis castrenibus, & adventitiis irregularibus, quorum proprietas, & ususfructus ad filium pertinet, liber donare potest, lib. 7. s. fin. ff. hoc sit. Circa filiosfan, minores, & pupilos puberitati proximos, maxime credenda est confutatio patriae, an, & quantum donare possint.

5. Q. II. *Quo modo, & forma facienda sit donationis?* R. 1. Ex parte rei requiritur, ut sit alienabilis: nam si a iure, vel testatore sit alienari prohibita, nulla erit donationis; privatum tamen pacum de non dando, cum personam, & non rem afficiat, non impedit valorem donationis, sed actiones personali dat locum contra donantem, lib. 3. Cod. de conditione ob causis.

6. Ex parte donationis, & donatarii requiritur consensus sensibilis; ut sit donation ante acceptationem non sit perficia, vel obligatoria lib. 19. s. 2. ff. hoc sit. Seco furoioso, mente capio, & infanti non donatur, quia intellectus earent; nisi curato, & tutor nomine docum accepte s. 8. In de iust. lib.

7. III. Ex parte summae 500. solidos excedens requiritur, ut donation illius sit cum solemnitate legali, seu cum intimatione apud judicem: tenuis donatione regulariter non valeret quod excessum, s. 2. Inst. novi ubi contingunt jura antiquiora exigentia hanc infinitationem pro donatione 200. vel 500. solidorum, l. 34. C. b. t. Ratio est pro hoc statuo, ne donations temere, & prodigaliter fiant, ac inde sequatur depauperatio civium. Et quia hic veritatis bonum publicum, privatus hinc infinitationem renunciare non potest. Porro nomine solidi communis intelligitur nobis aureus + florinis valens; nomine autem judicis venit quinquepudex, alias etiam incompetens lib. 30. Cod. hoc sit. Ab hac infinitatione excipiuntur donations Imperatori facta, remuneratoria, modo non excedat merita; ad reparacionem aedium, ad redemptionem captivorum; & moraliter interpolate, licet summa sumptus excedent summanum 500. solidorum, cit. lib. 34. 35. 36. C. b. t. & de jure Can. donations ad quaquampias causas, c. 6. b. t. & argum. c. 11. de iust. Nec oblat l. 19. C. de SS. Eccles. l. 34. s. 1. Cod. hoc sit. Nomina iusta, quibus pius opus impeditur, nunquam receperit, & approbat sunt ab Ecclesia.

8. Q. III. *An validia sit donatione contraria bonorum non tantum presentium, sed & futurorum?* R. Affirmative cum Harpi, Schmier, Stryc, Schmid, Zoes, Kees &c. contra Clar. Gomez, Schneidewin & alios: nam talis donatione jure naturali valeret, jure autem positivo nullius irritaret, dummodo, si opus est, statu cum intimatione: immo donatione universitatis bonorum, si non sit inchoata, tenere dictum lib. 35. s. 4. C. b. t. l. 5. C. de infra. donat. l. 8. ibi: omnia bona C. de revocanda. donat. l. 17. s. 1. ff. que in fratre, creditor. ergo. Maxime autem talis donatione valet, si fiat ex voto, juramento, vel ad pias causas, item ex causa onerofria matrimonii, transfectionis &c. Nec oblat l. 3. ff. qui testam. fac. nam facultas teneendi cuiuslibet est permitta, non tamen præcepta; ergo indirecte tolli potest per talis donationem. Cetera jura, que allegari solent, dantiam felium donationes, seu pacem capite, moris aliena; ut lib. fin. in fin. Cod. de pacis. lib. 4. Cod. de iust. s. 1. ff. de V. O. & inchoata, ob quas legitima liberis non relinquuntur, l. 1. & seqq. C. de infra. donat. & fraudulentis lib. 16. s. 1. ff. de jure patr. Ceterum, si facta est donatione contraria bonorum indecimatis, stricte interpretanda est, ut non extenderit ad bona futura l. 22. ff. b. t. l. 8. pr. ff. de legar. 2.

9. Q. IV. *Quia sit effectus donationis?* R. 1. Donatio mortis causa quadam modum, & formam imitatur partim contractus, quia confessus, & acceptatio donationis requiriunt; partim ultimam voluntatem, quia ultimae fieri debet cum solennitate quinque taliuum l. fin. C. de donat. mort. eas. in effectu autem equivaleret legato, quia a donatorio quoniamque revocari potest: nec confirmatur, nisi morte donans s. 1. Inst. b. t. & l. 16. ff. de mort. caus. donat. Unde pacum de non revocando alterat naturam illius, & facti donationem inter vivos, l. 27. ed. Ex quo patet difference a donatione inter vivos; quia hac statim firma est, & non differtur in tempus mortis: a legato, quia ad hoc non requirunt acceptatio legatarum; quod cetera acceptabuntur, quia & donatio mortis causa, & legatum morte confirmantur, & utrumque substat facienda.

10. Il. Donare mortis causa possunt non tantum qui testari possint, l. 15. ff. de mort. caus. donat. sed etiam qui illari nequeant, modo alias donationis eis non prohibetur. Sic filiastum, pulces de confessu patris potest ex bonis adventitiis mortis causa donare l. 25. s. m. ff. reu. non tamen testari, etiam patre contentiente, ita quia

sub mod. & l. 37. 34. ff. b. t. 3. Hoc dominium rei donata regulariter est irrevocabile l. 2. & fin. C. de revocanda. donat, nam donatione completa, ius acquirit in re, quod regulariter nec Princeps tellere potest. Et per hoc donatio inter vivos differit a donatione mortis causa, que usque ad extremum dominis, ipsi donatum revocari potest, sicut legatum s. 1. In. b. t. Da regula non est sine suis exceptiobus.

10. Q. V. *Ex aliis causis revocari possit donationis inter vivos?* R. Ex causa inchoata, ingratis, & supervenientie liberorum. Et quidem l. 1. Donatio inchoata fecundum id, quod detrahit legitimam mortis testator patre, aut matre, revocari potest a liberis, & contra a parentibus, si quis liberorum inchoata donationem fecit, l. 2. 4. 5. 7. 8. C. de mort. donat. nam donans recipit a pietatis officio; ergo ius recte concedit, ut post mortem revocetur donatio, non tota, ut vult Clar. Abbi, & alii, sed fecundum quod inchoata est, & legitimis injuria est.

11. Il. Ex causa ingratitudinis a donatario commissi, revocari potest donatio tantum in quinque casibus: i) atrocem injuriam commitit verbis, vel facto, ut committendo adulterium cum uxore, vel stuprum cum filia donantis; ii) grave damnum ci intrat in bonis fortune: si impias, & violentias manus in cum iniicit, percutiendo: si fidem, seu pacta in actu donationis imponita trahat, & observare nolit; iii) per incriminem neis donanti luxuriam. Cetera autem causa ingratitudinis, eti' clienti majora, non sufficiunt ad revocationem donationis l. fin. C. de revocanda. donat. Haec causa seqq. verius continentur: ingratis faciunt: atrocis injuria, dominum, impia dextra, fides fracta, pericula necis. Actio ingrati non procedit, nisi ingratiatio iuris proferatur, neque transire ad larcenes, larcine donantem, larcine donatorem; nisi donator actionem itam movere ceperit, vel voluerit, sed morte preventus non posuerit, cit. l. fin. & c. fin. b. t. nam si donator scelens nescit, presumuntur ingratitudinem condonasse: tum quia actio injuriarum morte extinguitur, & ad larcenes non tranfit.

12. III. Ex causa imperare supervenientium liberorum, non tantum patronus liberum donans, sed quivis alius donator revocare potest regulariter totam donationem; etiam tamen tantum pars ei imperatae naturae, five patri suoperivit, five premoriat; ita l. 8. si unquam C. de revoc. doceuntur. que lex licet expedit loquatur de patrone, tamen ex mortuo generali, interpretatione comprehensiva intelligitur de quoquaque alio donatore: nam quicunque liberis carens, & de illis nihil cogitans, presumuntur a jure donare cum tacita conditione: nisi liberti nesciatur; ergo si conditione ita exilit, ipso jure evanescit donatio; licet donatarius non obligetur refutare, donec res donata repetatur. Si tamen donatione est jurata, remuneratoria, vel compensativa Ecclesiæ, vel filio emancipato facta, tota non revocatur; sed quatenus est proli inchoata, & legitimis injuria. Et hac de donatione inter vivos, ex quibus nonnulla applicari possunt donationis mortis causa. Sed.

13. Q. VI. *Quae specialia sunt in mortis causa donatione?* R. I. Donatio mortis causa quadam modum, & formam imitatur partim contractus, quia confessus, & acceptatio donationis requiriunt; partim ultimam voluntatem, quia ultimae fieri debet cum solennitate quinque taliuum l. fin. C. de donat. mort. eas. in effectu autem equivaleret legato, quia a donatorio quoniamque revocari potest: nec confirmatur, nisi morte donans s. 1. Inst. b. t. & l. 16. ff. de mort. caus. donat. Unde pacum de non revocando alterat naturam illius, & facti donationem inter vivos, l. 27. ed. Ex quo patet difference a donatione inter vivos; quia hac statim firma est, & non differtur in tempus mortis: a legato, quia ad hoc non requirunt acceptatio legatarum; quod cetera acceptabuntur, quia & donatio mortis causa, & legatum morte confirmantur, & utrumque substat facienda.

14. Il. Donare mortis causa possunt non tantum qui testari possint, l. 15. ff. de mort. caus. donat. sed etiam qui illari nequeant, modo alias donationis eis non prohibetur. Sic filiastum, pulces de confessu patris potest ex bonis adventitiis mortis causa donare l. 25. s. m. ff. reu. non tamen testari, etiam patre contentiente, ita quia

qua conditor testamenti debet esse paterfam, seu homo sui juris l. 6. pr. ff. qui testam. fac.

15. III. Sicut donatio mortis causa tribus modis fieri, ita tribus modis expirare potest: & quidem, si donatio fiat nullo intuitu morti, vel periculi, sed folius mortalitatis, ita non expirat, nisi per revocationem positivam, vel nisi donatarius pra moretum donanti. Secundo si donatio fiat intuitu imminentis periculi v.g. naufragii, morti, ita tamen ut res donata non fiat statim accipiens, cessante periculo ipso, jure expirat donatio, cum facta fuerit sub conditione resolutiva. Tertiis si donatio fiat intuitu periculi, ita ut res donata fiat accipiens, sublato periculo, ipso jure non expirat, sed res constituta in dominio donatarii revocanda est conditione, vel utili in rem actione: ita hoc omnia habentur l. 2. 29. 30. 35. ff. de mort. caus. donat. Cetera de donationibus vide in J. Z. vel prestatio, aut quocunque modo, aut per scripturam seriem aliquid merentur a qualibet percipere, in rebus Ecclesiæ non poterit numerari. Atque ita quod Clericus acquirit ex pia fidelium liberalitate, v.g. pro Missis, & anniversariis, aliquique functionibus spiritualibus, pro quibus suam obligationem interponit, domino eius credit: ut etiam illud, quod honeste sua sustentatione subtrahit; & consequenter de his bonis libere disponere potest, sicut laici, five actu inter vivos, five per ultiman voluntatem c. 19. & seqq. 12. q. 1. c. b. t. 8. de testam.

16. Q. VII. *Quid sit mortis causa capio?* R. Est quedam species donationis mortis causa, qua aliquid donatur non tantum intuitu mortalitatis, sed etiam ratione aliquicis conditionis implenda, v.g. Pamphilus servus ero liber, si decem Trito dederit: vel Trito lego 100. si Sejum manumiserit. De mortis causa capionib. agitur lib. 8. 31. 38. ff. de mort. caus. donat. & capionib.

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum.

Agitur de hac materia in causa l. 2. q. 1. 2. 3. 4. in Trid. Seqq. 25. c. 1. de refor.

1. Nota 1. Præfenti titulo concludi materialia præcedentes contractuum, & inchoari materialia ultimam voluntatum; quia peculium Clericorum expendi potest vel actu inter vivos, vel ultima voluntate. Nomen peculii, seu pecunie pusille venient hic bona Clericorum separata a bonis Ecclesiæ, similitudine desumpta a peculio servorum, & siliorum familiis, quod pariter separatum est a rationibus dominicis, & paternis, ut traditum rit. ff. de peculio. De bonis Ecclesiasticis, quae ad ipsas Ecclesiæ pertinent, hic non agitur; sed de bonis Ecclesiasticis, seu beneficialebus, que ad ipsos Clericos spectant.

2. Nota 2. Bona Clericorum esse triplicia: 1. Patrimonialia, que obveniunt Clericis ex causa profana, v.g. ex hereditate, legato, donato, ex operis honestis; ut ex pictione, scriptione, musica &c. 2. Industrialia, que obveniunt Clericis ex industria in functionibus spiritualibus adhibitis; ut ex missis, concionibus &c. redditus stole; ut pensiones baptismales, funerales, & hujusmodi: item distributiones quotidianas, licet Host. Van. Espen. & alii bona beneficialebus; communis tamen sententia bonis industrialibus accessit; quia non dantur intuitu beneficii, sed tanquam stipendia laboris, & interestent in choro. Ad haec industrialia, seu quasi-patrimonialia bona reducentur etiam patrimonialia bona Clericis parciis, & frugilis vivendo, sibi subtrahit de congrua sustentatione. 3. Beneficia, que obveniunt Clericis intuitu beneficii; ut sunt fructus grossi, seu fixi, & anni, qui dantur propter residuentiam. Et haec alia sunt necessaria, & sufficiencia, que Clerics præstant congruam, seu honestam sustentationem pro cuiusque statu, dignitate, & conditione: alia sunt superficia, que congrua Clericos

3. Nota 3. Clerici ratione confusionalis, & commixtio nis sunt domini bonorum beneficialeum etiam superfluum: ita in re communis; licet modus loquendi DD. sit varius: nam confusio, & commixtio est modus acquirendi dominium §. 27. & 28. In de R. D. & deo etiam fur, vel alius numeros fructus commixtio nis, concionibus &c. redditus stole; ut pensiones baptismales, funerales, & hujusmodi: item distributiones quotidianas, licet Host. Van. Espen. & alii bona beneficialebus; communis tamen sententia bonis industrialibus accessit; quia non dantur intuitu beneficii, sed tanquam stipendia laboris, & interestent in choro. Ad haec industrialia, seu quasi-patrimonialia bona reducentur etiam patrimonialia bona Clericis parciis, & frugilis vivendo, sibi subtrahit de congrua sustentatione. 4. Nota 4. Clerici sub peccato mortali obligentur redditus beneficiale superflui expendere in causis pias: 5. Affirmative cum communis omnium TT. & Canonistarum. Quam obligationem ex antiquis Canonibus graviter incusat Trident. Seqq. 25. cap. 1. de reform. omnino interdicens Episcopis, & aliis beneficis, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiares suos augere studeant. Hoc punctum notatum vellet iis, qui vel perfunditio audita, vel male intellexit suorum magistrorum doctrina, perverse, & contra regulas iurisfructus juris hanc illationem faciunt, Clerici sunt domini Superfluum, ergo in conscientianon tenentur ea erogare in usus pios: sane mala illatio, & innumeris exemplis refelli posse, nisi dispercerem notissimum exemplis illuftrare. Superflus principalis difficultas, qua sit, & unde oritur haec obligatio? Quidam alerunt, eam omni ex solo præcepto Ecclesiastico, adeoque ex virtute obedientia: ita Soto Covar. Haunol. Schmalz. Pichler, & alii RR. alii ex juvenaturali charitatis, ut Molina, Palao & c. alii ex virtute re-

te religionis, ut Lugo, Schmier cum citr. alii ex virtute iustitiae, cum quibus

8. R. 2. Clerici ex iustitia obligantur bona beneficia superflua erogare in causas pias, & consequenter si ea expendant in usus profanos, tenentur ad restituionem; ita communis sententia veterum DD. cui subscribunt gravissimi TT. & Canonistae, Reginald. Tanner. Abb. Innoc. Pirhing. Engl. Recif. Navar. eamque veram esse dicit P. Laym. lib. 4. trah. 2. c. 3. a. n. 3. & in hoc sensu intelligendi sunt DD. dicentes, Clericos non esse dominos superfluum, puta dominio perfecto, & a restituitione libero. Prob. 1. ex antiquis Canonibus 12. q. 1. Can. 19. & seq. ubi Can. 22. ex Can. 40. Apostolorum, sola necessaria, non superflua Episcopo conceduntur his verbis: *ex his autem, quibus Episcopus indiget, ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum usus, & ipse percipiat, ut nihil ei possit omnino defraude: lex enim Dei precipit, ut qui altari deserviunt, pescantur de ipso;* ergo superflua non conceduntur Episcopo, vel alteri Clerico, sed mandant in jure Ecclesie pro iis causis per Can. 19. ibid. id vero quod manet in jure Ecclesie, de jure, & iustitia ei debetur pro piis causis; tum quia cit. regula: *qui altari servit, de altari vivat,* pauperrim reperitur in jure: ita vero regula: *qui altari servit, superflua capit de altari, nullibi reperitur,* sed potius reprobatur a jure, tanquam aquitatis inimica. Nec oblat, quod Canones isti concepti sunt pro statu Ecclesie primitivae; nam Trident. Sess. 25. cap. 1. de reform. revocata se ad Canones antiquos Apostolorum; ergo etiam hodie observandi sunt quoad ea, que statu prefatis sunt accommodata; puta ut superflua necessitatibus pauperum, aliisque piis usibus, quibus debentur, applicentur. Prob. 2. ex Patribus obligationem iustitia incalcentibus; nam S. Hieron. relatus in procem. dif. 42. de Clerico ait: *aliena rispero convinci, qui ultra necessaria sibi retinere probatur;* & pro statu prefatis Ecclesie scribit S. Bernard. ep. 40. ad Canonicum Lugdunens. de altario, inquiens, *non licet comparare aurea frena, & sellas depilias: quidquid prae necesariorum vultus, & simplicem vestitum de altari reines, tuum non est, rapina est &c.* Omittit plura similia testimonia, que clare nobis indicant, que fuerit mens Patrum de bonis beneficibus Clericorum, ut sane circa peculium relaxations non sit ab eorum sententia recedendum. Prob. 3. Jura recentiora, dum severi prohibent superflua expendi in usus profanos, nulli pro causa affigunt solam indecentiam, seu motuum praecipiti Ecclesiastici, sed plerumque exprimunt causam iustitiae, ut c. 4. b. t. ubi ex proventibus Ecclesiastici res comparans dicitur committere sacrilegium per criminis Iudee furiis, & c. 16. de probab. Clerici dicuntur vivere, & sustentari de patrimonio Iesu Christi, & Trident. S. 25. c. 1. de reform. prohibet consanguineos ditari ex rebus Ecclesiastici, quia sunt res Dei &c. ergo praecipitum Ecclesiasticum de ergordigno superfluis in piosus nuntiatur altiori praecipito, scilicet praecipito naturali iustitiae, quod dictat Clericis quidem debere sustentari de altari; non vero superflua vane prodigare, & dilapidare. Prob. 4. ex Conf. 19. Innoc. XII. Romanus dec. 1692. 10. Kal. Iulii, quam singuli Cardinales in creatione sua, uti etiam in conclave sede facientes, iurare debent, se illam obseruantos. In hac iugiter Conf. §. 1. habita Pontifex statuit, & declarat neque Romano Pontifici licet redditus Ecclesiastici profundere in suis fratribus, nepotes, aliquo confanguineo, affines, vel in eorum locum adficiens; nisi remuneratio ex lege iustitiae debetur, vel nisi pauperes sint §. 2. quod si fratres, aut nepotes in opere laboraverint, potest Rom. Pontifex pro tempore existens, pro timorata sua conscientia illorum pauperem eadem omnino modo sublevare, quo pauperem extraneorum in opere subvenire fas est. Quam dispositio fundari in titulo iustitiae, probat primo motuim in Conf. expressum, scilicet ut ipse Rom. Pontifex inveniatur iustus; certi vero Anisites ejus exemplo de bonis, & rebus Ecclesiastici iuxta equitatem, & iustitia leges disponere condicunt. Probat secundo textus §. 6. quod si forsan ibi: *cure erit Romavis Pontificibus successori* bonis donations gratuitas, seu lucrativas dispositions, excessivas subventiones rescindere, revocare, & in nihil redigere, ac donata a consanguineis vindicare,

& auferre: quod sane non licet, si ejusmodi donationibus jus naturale, & iustitia, non ledetur, sed solum praeciput Ecclesiasticum: siquidem Papa, cum iusta plerosque Adversarios legibus suis non ligetur, valide, licite, & irrevocabiliter donations facere; ita ut circa iustitiam a successoribus revocari non possint; sicut nec possunt donations moderate pauperibus consanguineis facta. Si ergo hoc Papa non licet, quomodo id licet Episcopis, Prelatis, & beneficiariis inferioribus? Ratio est, quia haec rationabilis fuit voluntas piorum fundatorum pro cultu Dei, & fidei, & a restituitione liberato. Prob. 1. ex antiquis Canonibus 12. q. 1. Can. 19. & seq. ubi Can. 22. ex Can. 40. Apostolorum, sola necessaria, non superflua Episcopo conceduntur his verbis: *ex his autem, quibus Episcopus indiget, ad suas necessitates, & peregrinorum fratrum usus, & ipse percipiat, ut nihil ei possit omnino defraude: lex enim Dei precipit, ut qui altari deserviunt, pescantur de ipso;* ergo superflua non conceduntur Episcopo, vel alteri Clerico, sed mandant in jure Ecclesie pro iis causis per Can. 19. ibid. id vero quod manet in jure Ecclesie, de jure, & iustitia ei debetur pro piis causis; tum quia cit. regula: *qui altari servit, de altari vivat,* pauperrim reperitur in jure: ita vero regula: *qui altari servit, superflua capit de altari, nullibi reperitur,* sed potius reprobatur a jure, tanquam aquitatis inimica. Nec oblat, quod Canones isti concepti sunt pro statu Ecclesie primitivae; nam Trident. Sess. 25. cap. 1. de reform. revocata se ad Canones antiquos Apostolorum; ergo etiam hodie observandi sunt quoad ea, que statu prefatis sunt accommodata; puta ut superflua necessitatibus pauperum, aliisque piis usibus, quibus debentur, applicentur. Prob. 2. ex Patribus obligationem iustitia incalcentibus; nam S. Hieron. relatus in procem. dif. 42. de Clerico ait: *aliena rispero convinci, qui ultra necessaria sibi retinere probatur;* & pro statu prefatis Ecclesie scribit S. Bernard. ep. 40. ad Canonicum Lugdunens. de altario, inquiens, *non licet comparare aurea frena, & sellas depilias: quidquid prae necesariorum vultus, & simplicem vestitum de altari renes, tuum non est, rapina est &c.* Omittit plura similia testimonia, que clare nobis indicant, que fuerit mens Patrum de bonis beneficibus Clericorum, ut sane circa peculium relaxations non sit ab eorum sententia recedendum. Prob. 3. Jura recentiora, dum severi prohibent superflua expendi in usus profanos, nulli pro causa affigunt solam indecentiam, seu motuum praecipiti Ecclesiastici, sed plerumque exprimunt causam iustitiae, ut c. 4. b. t. ubi ex proventibus Ecclesiastici res comparans dicitur committere sacrilegium per criminis Iudee furiis, & c. 16. de probab. Clerici dicuntur vivere, & sustentari de patrimonio Iesu Christi, & Trident. S. 25. c. 1. de reform. prohibet consanguineos ditari ex rebus Ecclesiastici, quia sunt res Dei &c. ergo praecipitum Ecclesiasticum de ergordigno superfluis in piosus nuntiatur altiori praecipito, scilicet praecipito naturali iustitiae, quod dictat Clericis quidem debere sustentari de altari; non vero superflua vane prodigare, & dilapidare. Prob. 4. ex Conf. 19. Innoc. XII. Romanus dec. 1692. 10. Kal. Iulii, quam singuli Cardinales in creatione sua, uti etiam in conclave sede facientes, iurare debent, se illam obseruantos. In hac iugiter Conf. §. 1. habita Pontifex statuit, & declarat neque Romano Pontifici licet redditus Ecclesiastici profundere in suis fratribus, nepotes, aliquo confanguineo, affines, vel in eorum locum adficiens; nisi remuneratio ex lege iustitiae debetur, vel nisi pauperes sint §. 2. quod si fratres, aut nepotes in opere laboraverint, potest Rom. Pontifex pro tempore existens, pro timorata sua conscientia illorum pauperem eadem omnino modo sublevare, quo pauperem extraneorum in opere subvenire fas est. Quam dispositio fundari in titulo iustitiae, probat primo motuim in Conf. expressum, scilicet ut ipse Rom. Pontifex inveniatur iustus; certi vero Anisites ejus exemplo de bonis, & rebus Ecclesiastici iuxta equitatem, & iustitia leges disponere condicunt. Probat secundo textus §. 6. quod si forsan ibi: *cure erit Romavis Pontificibus successori* bonis donations gratuitas, seu lucrativas dispositions, excessivas subventiones rescindere, revocare, & in nihil redigere, ac donata a consanguineis vindicare,

gatis

Quod si communitas Religiosorum sit incapax dominii, hoc devolvetur immediate ad Sedem Apostolicam, vel ad ipsam Ecclesiam, ut personam fictam: quo modo etiam hereditas dicitur domina, l. 54. & 61. ff. de acquirend. rer. domin. R. 2. Bona immobilia a Clerico comparata, si is ante promotionem suam nihil patrimonii habuit, pro tempore vix conceduntur a de jure usum; at post ejus mortem cedunt Ecclesie; quia presumuntur ex redditibus Ecclesiastici comparata cap. 1. & fin. hoc tit.

TITULUS XXVI.

De Testamentis, & ultimis voluntatibus.

Agitur de hac materia in Sexto, & Clementinis b. t. In Decreto Can. 19. & seqq. 12. q. 1. & Can. 46. & seqq. 12. q. 2. & 9. 3. per rot. & Can. 4. cum seqq. 13. q. 2. & Can. 14. cum seqq. 16. q. 1. & in Tridentino Sess. 22. c. 6. 8. & seqq. 25. c. 4. de refusis in iure civili: in Institut. lib. 2. tit. 9. & seqq. & lib. 3. tit. 1. usque ad tit. 13. in Pandecti libri, 28. usque ad librum 38. inclusive per totam, in Codice lib. 6. tit. 9. usque ad finem hujus libri. Nov. 1. 2. 18. 115. c. 3. & seq. &c.

1. Nota 1. Ab actibus, & contractibus inter vivos transfirunt ad ultimas voluntates: quarum quinque sunt species: *Testamentum, codicillus, legatum, fidicommissum, & mortis causa donatio.* Ultima autem voluntas est propter mortis dispositio de bonis in tempore mortis. Dicitur *postrema*, seu *ultima non ordine*, quasi mutari in aliam dispositionem non posset: *ambulatoria enim est voluntas defuncti usque ad vitam supremam exitum*, l. 4. ff. de admend. legar. sed ultima firmata, quia non aliter, nisi morte testatoris confirmatur, scilicet, ut quod superbum, nisi causis erogetur. Vidi commentarium Cicerani locci.

1. Q. III. *Quomodo in praxi Clericus ui possit beneficibus?* R. 1. Clericus, deducit bonus patrimonib; & industrialibus pro Missis, anniversariis, uti & redditibus stolo, ac distributionibus quotidianis, videat, quanti sint fructus grossi, qui intuitu beneficii dantur; deducit pariter expensis, & sterilitatum dannis; & ex altera parte videat, quantum Clericus eius conditionis indigetur pro honesta sustentatione, secundum morem patrie & proximorum, ac timorum; & facile dependeret, an quid notable superfluitus sustentationi. In quo regula generalis statui nequit; sed attendenda est qualitas, litteratura, nobilitas, alias circumstantiae persona, & loci; cum aliis pro alio majori sustentatione indigetur: ita tamen ut Clerici nobiles precise ratione nobilitatis non vivant splendidas, quam laici nobiles ejusdem conditionis.

2. Clericus patrimonio carens, ex superfluis potest sua, & suorum consanguineorum debita exolvere, eoque pauperes, eti filii spuri eti, alere; non tamen ad maiorem splendorum eveneri contra Trid. Sess. 25. c. 1. de reform. puellas inopes dotare, moderata convivia secundum morem patrie instituere, pro necessariis Clericis, v. g. paramentis, aliqua expendere; & denique non tantum pauperibus ostium mendicantes, sed etiam nobilioribus personis succurrere, qua necessariis parente, carent ad statum suum conservandum &c. 3. Quanta materia sufficiat ad peccatum mortale, definiti generaliter nequit; hoc certum est, quod aliquanto plus requiratur, quam ad furtum, quia Clerici pro filialitate habent respectu Ecclesie, & honorum beneficium. Si vero sit multus, seu notabilis excessus, non posset latere. Unde videatur bona fidei repugnare; & idem non est abesse peccato mortali S. D. loc. cit.

3. Nota 3. Testamentum quadam nomine effecit testationem, seu testimonium mentis (Grammaticorum derivationem hic non curat Imp. pr. Inst. de testam. ord.) at quod rem testamentum est voluntatis nostrae iustitiae sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri vult, ita Modestin. l. 1. ff. qui testam. facer. Dicitur *iustitia*, hoc est, iuri conformis, qua heres directe instituuntur. Hinc interpretes supplet, seu declarant itam definitionem hoc modo: *testamentum est ultima voluntas directam heredis institutionem continens*: nam directa hereditas institutio est substantiale testamenti constitutiva, & distinctivum ab aliis ultimis voluntatibus. quibus heres directe institutio nequit, ut ex dicendis.

4. Nota 4. Jure antiquo tria suisse genera testamentorum: quorum primum fiebat tempore pacis, *calatis comitiis*, seu convoco universo populo. Alterum fiebat tempore belli; & *Provincium* dicebatur, quia a procuris ad bellum concebatur. Tertium fiebat per eas, & libram, seu imaginariam venditionem, ubi tres concurrebant: unus, qui libram tenuit, & libripen vocabatur; alter qui vendebat familiam, seu bona sua; & tertius, qui emebat familiam, quinque libellus praefestibus §. 1. Inst. de testam. ordin. Sed hoc in desuetudinem abiverunt. Hodie testamentum dividitur in *solenne*, seu *perfictum*, in quo omnes solemnitates a jure praescripta adhibentur: & non *solemne*, seu *privilegium*, quod ex privilegio juris sustinetur abique dictis solemnitatibus. Hac testamento, vel sunt scripta, in quibus scripta adhibetur, que etiam dicuntur.